

VIETNAM BULLETIN

40 ct

tweede jaargang nr 5, 5 augustus 1967

**de vergeten oorlog
in laos**

Verschijnt om de 14 dagen
 Redactie: M. van Dullemen
 W. de Graaff
 Tineke Nijenhuis
 Queenie Stevens

Redactie/administratieadres:
 Vietnam Bulletin
 p/a ASVA
 Weesperstraat 51, Amsterdam
 Gironummer 1 28 11 98, tnv Vietnam Bulletin
 Abonnement f 5,- per half jaar; los nr f 0,40

LAOS-NUMMER

Laos: een klein, verdeeld, geïsoleerd land, dat in de wereldpers vrijwel niet aan bod komt en waarover literatuur schaars is. In dit VB-nummer enkele aspecten: het lijden van de bevolking, de politieke ontwikkelingen van de laatste jaren voor zover daar iets in kort bestek over te zeggen valt, de economie van het land, de Amerikaanse interventie.

Dit Laos-nummer maakt geen aanspraak op volledigheid. Daarvoor zijn enerzijds recente bronnen moeilijk te vinden, en is anderzijds de omvang van één VB te klein. We hopen te zijner tijd nader op dit ongelukkige buurland van Vietnam terug te komen.

Red. VB

ENKELE ACHTERGRONDGEGEVENS OVER LAOS

Het overwegend bergachtige Laos heeft een oppervlakte van meer dan zes maal die van Nederland. Het Noorden en de oostelijke helft van het land zijn bergachtig, met nauwe rivierdalen, terwijl meer naar het zuiden en in de westelijke helft vlakker land overheeft, gedeeltelijk in de vorm van plateaus, zoals de beroemde Vlakte der Kruiken, gedeeltelijk in de vorm van een meer of minder breed rivierdal, dat van de Mekong. De bevolking, die geschat wordt op 2 à 2,5 miljoen zielen, is vooral in de vlakten geconcentreerd. De bevolkingsdichtheid blijft ook daar echter laag. Meer dan 90% van de Laotiaanse bevolking woont buiten de paar steden die het land rijk is: Vientiane (de administratieve hoofdstad, 68.000), Luang Prabang (de koninklijke residentie, 11.000), Savannakhet (8.500), Pakse (8.000). De bevolking bestaat slechts voor ongeveer de helft uit etnische Lao, terwijl deze etnische groep met een ongeveer even groot aantal vertegenwoordigd is aan de Thailandse zijde van de grensrivier de Mekong. De Lao vormen de kern van de bevolking, die geconcentreerd is op de vlakten en in de rivierdalen; zij beoefenen de natte rijstbouw, in tegenstelling tot velen van de andere Laotiaanse groepen, die grotendeels in de bergachtige streken wonen, zoals de verschillende Kha-stammen, Meo en Yao, van wier aantal men evenmin een exact idee heeft. Deze groepen zijn veelal voor hun bestaan aangewezen op de zg. brandcultuur en leiden daarom een half-nomadisch leven in kleine groepen.

Minderheden

Een van de kleinere groepen dient apart vermeld te worden, de Meo, een zeer chauvinistische groep van omstreeks 70.000 mensen, die door de Laotiaanse regering te vriend moet worden gehouden omdat zij een groot deel van de overheidsinkomsten opbrengt. De Meo verbouwen namelijk papavers, die opium opleveren. De inkomsten van de opiumhandel worden zorgvuldig geheim gehouden en zeker is, dat een groot deel van de opium het land uit gesmokkeld wordt.

Buitenlandse minderheden vormen de Chinezen (naar schatting 30.000 en vooral in de steden verblijvend als handelaren) en de Vietnamezen, wier aantal geschat wordt te liggen tussen 8.000 en 20.000. Zij vervullen hoofdzakelijk functies in de handels- en dienstensector. Velen hunner zijn tijdens het Franse bewind als lage ambtenaren geïmporteerd. Aan het eind van de Franse tijd vormden zij in de grotere plaatsen meer dan de helft van de bevolking.

De Laotiaanse economie is in wezen een landbouweconomie, die in de eerste plaats op zelfvoorziening door de bevolking is gericht. In vergelijking met de omliggende Zuid-oostaziatische landen is de plantagebouw weinig ontwikkeld. Enige inkomsten levert de bosbouw (teak) op, maar het gebrek aan transportmiddelen in de bosgebieden verhindert een uitbouw van deze inkomstenbron. Ook de aanwezige mineralen worden om deze reden nauwelijks geëxploiteerd. In 1959 beliep de officieel bekend gemaakte export slechts een miljoen dollar. Reeds in de Franse tijd was Laos dan ook een minimumgebied, waar geld bij moest. Met de uitbouw van het bureaucratische apparaat, waarvan het leger uiteraard een kostbaar onderdeel uitmaakt, namen de overheidsuitgaven van het onafhankelijke Laos onevenredig snel toe. De Amerikaanse economische en militaire hulp heeft dan ook, evenals in Zuid-Vietnam, de Laotiaanse economie drijvende moeten houden.

Het is eigenlijk nog onmogelijk te spreken van een Laotiaanse maatschappij, omdat het idee van een gezamenlijk Laos bij de verschillende etnische groepen nog niet leeft. Voor zover dit wel aanwezig is, moet het worden gezocht onder de Lao-groep, die dan ook de overheersende politieke groep is. De Lao vereenzelvigen zich met Laos, en nemen dan ook veelal een geringschattende houding aan tegenover bergstammen en buitenlandse minderheden.

De Laotiaanse elite

Ook binnen de Lao bestaat er echter een vrij scherpe scheiding tussen elite en gewone boeren. De elite is volledig in de steden gevestigd, en leidt een leven dat grotendeels westers is, hetgeen deze elite van de massa der bevolking heeft verwijderd. Slechts voor campagnes ter gelegenheid van verkiezingen begeven sommige verwestersten zich nog wel eens naar het platteland.

De elite is onderling verdeeld in elkaar scherp bestrijdende facties, die weliswaar in de pers met ideologische termen worden aangeduid (communisten, neutralisten en rechtse), maar die veel beter te bestempelen zijn als voortzettingen van dynastieke groeperingen. Families die in de voor-koloniale tijd vorstendommen bezaten, betwisten in het na-koloniale tijdperk elkaar de leiding van geheel Laos. De 'rechtse' prins Boun Oum bijvoorbeeld is een telg van het vorstengeslacht dat het rijk Champassak bestuurde. Hij liet zijn aanspraken op het rijk vervallen in de laatste fase van de Franse overheersing, in ruil voor een hoge post in de regering van geheel Laos. De 'neutralistische' prins Souvanna Phouma is een lid van een jonge tak van het koninklijke huis (dat eigenlijk het huis van het vroegere vorstendom Luang Prabang is en pas in 1946 het koningschap over geheel Laos toebedeeld kreeg). De Pathet Lao*-leider Souvannouvong is op zijn beurt weer een halfbroer van Souvanna Phouma en zo kan men doorgaan.

Traditioneel waren enkele vorstenhuizen georiënteerd op Thailand, hetgeen ook momenteel doorwerkt in politieke steun die sommige van de facties in Laos van Thaise zijde ondervinden (de 'rechtse' generaal Phoumi Nosavan is zelfs half van Thaise afkomst).

Toch bieden dynastieke twisten natuurlijk niet uitsluitend verklaringen voor de burgeroorlog in Laos. Niet alleen hebben de tegenstellingen hun gevaarlijke koude-oorlogsaspect gekregen, ook is er binnen de Laotiaanse maatschappij wel het een en ander aan het veranderen. Ook niet-adellijke groepen gaan langzaam deel nemen aan het politieke proces, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het optreden van een man als de kolonel, later generaal Kong Le. Het leger biedt voor mensen uit het volk een zekere mogelijkheid tot sociale stijging en daarmee tot het verwerven van politieke macht.

De denigrerende houding van de Lao tegenover minderheidsstammen heeft de Pathet Lao de kans gegeven een grote populariteit te verwerven. De Pathet Lao gebieden zijn dan ook grotendeels berggebieden, terwijl de 'rechtse en neutralisten' een vrij groot deel van de Mekongvlakte in bezit houden (en af en toe onderling hierover vechten).

Drs. O.D. van den Muyzenberg

*) De naam Pathet Lao is de gangbare betiteling van een groepering die kan worden vergeleken met het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront, of beter nog, met de Vietminh. De Pathet Lao werd geboren in de strijd tegen de Japanse bezetter en de Franse kolonisten. Bij de Akkoorden van Genève kreeg de Pathet Lao twee provincies toebedeeld als hergroeperingsgebied. Deze twee provincies, Sam Neua en Phong Saly, zijn gelegen aan

de grens met Noord-Vietnam en zijn nog steeds een Pathet Lao bolwerk. De Pathet Lao wordt in de westelijke pers meestal aangeduid als 'pro-communistisch'. De Pathet Lao-leider prins Souvanna Phong schijnt echter zelf geen overtuigd communist te zijn. De politieke partij van de Pathet Lao heet de Neo Lao Hak Sat, een eenheidsfront van meerdere groeperingen, waaronder, net zoals bij het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront, een kwalitatief belangrijke communistische partij.

Red.VB

KRACHTSVERHOUDINGEN IN LAOS

Links (Pathet Lao, sommige neutralisten en Noordvietnamezen)

"De sterkte van de communisten in Laos wordt gesteld op 45.000 tot 55.000 man, waarvan bijna de helft Noordvietnamezen zijn."

Christian Science Monitor, 23-3-67.

"Hij (Prins Souvanna Phouma) schatte het aantal Noordvietnamezen in zijn land op 30.000, dat is tweemaal zoveel als Amerikaanse regeringswoordvoerders stellen."

New York Times (Int. Ed.), 8/9-4-67.

"Het aantal van 10.000 man Noordvietnamese troepen is natuurlijk slechts de best mogelijke schatting. Uit al het bewijsmateriaal is zoveel duidelijk dat het aantal Hanoi-soldaten dat permanent in het land verblijft, op zijn minst 4000 bedraagt." The Economist, 6-8-66.

"De 15.000 man Pathet Lao zijn een goedgedisciplineerde politieke partij, de enige politieke partij van het land", zei de prins (Souvanna Phouma)."

New York Times (Int. Ed.), 8/9-4-67.

Rechts (Rechtsen, sommige neutralisten en Amerikanen)

"Het Koninklijke Laotiaanse leger heeft een 60.000 man. Bij 'bevriende' troepen zijn inbegrepen een 10.000 man neutralistische soldaten, die onder afzonderlijk commando staan."

Christian Science Monitor, 23-3-67.

"Volgens een bericht van Associated Press (Le Monde 12-7) zouden er tegenwoordig 3500 Amerikaanse militairen in Laos zijn, leden van de 'Special Forces' die opereren tegen de Pathet Lao en de Noordvietnamese troepen."

Keesings historisch archief, 2-9-66.

LITERATUUR OVER LAOS

Algemeen: Lebar, F.M. and Adrienne Suddard. Laos, its people, its society, its culture, HRAF Press, New Haven, 1960.

Economie en maatschappij: Halpern, J.M. Economy and society of Laos. Yale University, 1964.

Halpern, J.M. Government, politics and social structure in Laos. Yale University, 1964.

Tekst van de 1954 en 1962-overeenkomsten van Genève: Committee on Foreign relations US Senate, Background information relating to Southeast Asia and Vietnam, US Government Printing Office, Washington 1966.

Politiek (gezien vanuit communistisch oogpunt): Neo Lao Haksat Publications 12 years of US imperialist intervention and aggression in Laos, 1966.

Burchett, Wilfred G. Mekong upstream, Hanoi, Red River Publishing House, 1957.

Burchett, Wilfred G. De heimelijke oorlog, de Verenigde Staten in Vietnam en Laos, Pegasus, Amsterdam 1964.

Politiek (gezien vanuit Amerikaans oogpunt): Dommen, A.J. Laos, the politics of neutralization. Frederick Praeger, New York/London, 1964.

Smith, R.M. Laos, in G. McT. Kahin (ed) Government and politics of Southeast Asia. Ithaca, N.Y., 1964 (2nd ed.).

Verder artikelen van B.B. Fall, G. Chaffard, Halpern, etc.

BOVEN PATHET LAO-GEBIED

door HARRISON SALISBURY

(Harrison Salisbury van de New York Times bezocht van 22-12-66 tot 7-1-67 Noord-Vietnam. Hij bereikte de Noordvietnamese hoofdstad Hanoi via de enige route die vanuit het westen nog open is: met het vliegtuig van de Internationale Controle Commissie, dat regelmatig via de hoofdstad van Laos, Vientiane, tussen Saigon en Hanoi heen en weer pendelt. Wat hij op weg naar Hanoi te zien en te horen kreeg, beschreef Salisbury in zijn boek 'Achter de linies in Noord-Vietnam', in Nederland uitgegeven in de serie 'Tekst en Uitleg' van nv Het Parool, waaraan onderstaand fragment ontleend is. (red. VB).

Een droevig kijkende Vietnamese stewardess, die haar man had verloren, diende de lunch - met kipperagoût - op en tegen half drie landden wij op het vliegveld van Vientiane. Het leek mij niet veranderd sinds mijn laatste bezoek in juni - dezelfde drie witte ICC-helikopters nog in de berm van de startbaan met ernaast een twaalftal toestellen van Air America: kleine Piper Cubs en grote, logge, dikbuikige transporttoestellen. Zoals iedereen wist was Air America een suborganisatie van de CIA, de Amerikaanse veiligheidsdienst. Verder stonden er militaire toestellen in een aantal groepjes door elkaar en ik zag aparte platformpjes aan het eind van het vliegveld waar keurige eskaders jagers of jachtbommenwerpers stonden geparkeerd. De afgelopen zomer was er een hevige overstroming geweest waarbij het water van de Mekong het vliegveld grotendeels had overstroomd. Maar nu ging alles weer zijn normale gang - de merkwaardige 'normale gang' van Laos waar vandaan, onder de dekmantel van neutraliteit, de hevigste luchtacties van de oorlog in Zuidoost-Azië worden uitgevoerd. Binnen in het stationsgebouw zag ik het gewone mengsel van Amerikaanse piloten, rusteloze Amerikaanse vrouwen, tengere Vietnamese meisjes en middelbare Amerikaanse ambtenaren. Buiten, langs de hangars, stond een rij Mercedes-Benz sedans geparkeerd - de auto's van de piloten van Air America. Als de piloten terugkeerden van hun missies werden ze opgepikt door kleine wagentjes die hen - net als op La Guardia of Kennedy-Airport, naar het stationsgebouw vervoerden. Ze klommen in hun Mercedessen en reden de stad in. Soms wachtten vrouw en kinderen in de wagen. Wachten op papie die terugkomt van z'n mid-dagbombardement om daarna de stad in te gaan of thuis in de air-conditioned villa een lekker koud biertje te pakken.

"Dit is het vreemdste land ter wereld", zei een Poolse diplomaat toen we in het restaurant van de luchthaven zaten. "Ik zou nooit hebben willen geloven dat er ergens dingen gebeuren zoals ze hier in Laos elke dag voorkomen."

Ik was er van overtuigd dat hij gelijk had. Later sprak ik in Hanoi met een communist uit een ander land die de pro-communistische Pathet Lao-troepen in het bergland van Laos had bezocht. Die man had de aanvallen van de Amerikaanse bommenwerpers meegemaakt: een op een vast dag-en-nacht-schema neerstortende regen van explosieven. Toen bleek dat de Poolse diplomaat het zeker bij het rechte eind had gehad. De communist vertelde mij van zijn bezoek aan het hoofdkwartier van de Pathet Lao, gevestigd in grotten in de bergen van noordoost Laos, niet ver van Vietnam - waar precies zei hij niet en ik vroeg het hem niet. Ik vermoedde dat het in de buurt van de befaamde Ho Tsji Minh-route was, waarlangs de Noordvietnamezen voorraden, munitie en manschappen naar de Viet Cong in Zuid-Vietnam zenden.

"Onvoorstelbaar zoals het in dat hoofdkwartier daar toeging", zei de communist. "Nooit is er een pauze in de bombardementen. 's Avonds niet. Overdag niet. Overdag scholen we in een grot. Onophoudelijk ging het bombardement door. Het toilet was in een andere grot, nog geen twintig meter verderop. We konden er niet naar toe. Zelfs hollend zouden we die twintig meter niet hebben gehaald. Het was te gevaarlijk."

Binnen in de grotten, zei hij, had de Pathet Lao een hospitaal gevestigd. Verder een drukkerij, een textielabriekje, een bakkerij en een wapenabriekje. Allemaal onder de grond. "Elders is niets veilig", zei hij. Volgens hem kwamen de Amerikaanse vliegtuigen met vaste regelmaat overvliegen. Er waren verschillende soorten vliegtuigen, waaronder verbouwde Dakota's met machinegeweren die een regen van kogels over de grond uitstortten. "Je kan je niet voorstellen wat voor geluid dat geeft", zei hij. "Het lijkt of er een fabriek van vuurwerk ontploft. Een ongelooflijk geratel. En levensgevaarlijk." Andere Amerikaanse vliegtuigen, zo voegde hij er aan toe, schoten 'bloedhondjes' af - geleide projectielen die door de piloot van het vliegtuig gecodeerde vluchtinstructies

krijgen. De piloot programmeert het automatisme van de raket en hij kan het wapen op ongeveer zeven kilometer van het doel afvuren. Het bloedhondje kan rechtsomkeert maken, stijgen, dalen en bochten uitvoeren.

"Ze kunnen die verrotte dingen zelfs zo instrueren dat ze een grot induiken", verklaarde de communist. "Gelukkig is de ingang van zo'n grot niet gemakkelijk te vinden."

Er kwamen, zei hij, gewone bommenwerpers en jachtbommenwerpers, die het hele gebied overstelpten met explosieven en dodelijke 'anti-mens' wapens als 'de luie hond', die 300 aparte bommetjes ter grootte van een tennisbal uitspuwt. Die ballen spatten dan weer uit elkaar en vullen de lucht met een dodelijke regen van staalsplinters.

"In de nacht komen ze in paren", vertelde mijn communist. "Het eerste vliegtuig heeft fakkels aan boord. Enorme fakkels die aan parachutes uitgeworpen worden en de hele omgeving verlichten alsof het dag is. Dat eerste vliegtuig fotografeert het terrein. Het verlicht ook directe observaties. Als er een teken van leven is, beweging op de grond, dan krijgt het tweede vliegtuig een seintje. Dat komt dan en legt een tapijt van staal en explosieven neer. Zo gaat het de hele nacht door, het ene koppel vliegtuigen na het andere."

De mensen in grotten, zo ging hij door, wagen zich alleen in de ochtend- en avondschemering naar buiten. Ze moeten wel naar buiten komen omdat ze hun voedsel moeten halen van de rijstvelden of van de bedjes met aardappelen en andere soorten groente. Alleen in de schemering kan er geschoffeld en geoogst worden, verklaarde hij - en vaak is het dan ook nog niet veilig. "De vliegtuigen komen steeds en steeds weer, alsmaar foto's makend", zo ging de communist verder. "Als er een spoor van landbouw gezien wordt, of een pad dat wordt gebruikt, dan leggen ze dat punt vast en dan wordt de hele omgeving gewoonweg bedekt met bommen. Ik heb er geen idee van hoeveel ton aan bommen ze daar in de heuvels neergooien. Dat moet kolossaal zijn."

Dat was de keerzijde van de plaat die ik te zien kreeg op die lange december-middag toen we zaten te wachten op de duisternis om onze tocht naar Hanoi voort te zetten. De communist overdreef de luchtaanvallen van de Amerikanen wellicht enigszins. Maar misschien ook niet. Want toen ik enkele weken later terugvloog van Hanoi naar Vientiane, arriveerden wij tegen zessen in de ochtend boven het vliegveld. We konden echter niet landen. We gingen grote rondjes draaien, steeds maar weer rond boven de Mekong, boven de akkers en boven het platteland. Meer dan een half uur moesten wij wachten op een kleine pauze in het luchtverkeer: de bommenwerpers die opstegen voor hun ochtendvlucht of terugkwamen, de verkenningsvliegtuigen, de kleine Piper Cubs die weet-ik-veel wat voor opdracht gingen uitvoeren. Terwijl we rondjes draaiden zagen we ze opstijgen en landen. Eindelijk konden we zelf landen en taxieden we langs de drie witte ICC-helikopters. Ze stonden nog net zo geparkeerd als toen ik ze in juni voor het eerst zag. Toen wist ik niet wat ik nu wist. De ICC had geen piloten meer om ze te bemannen. Ze stonden daar onder de vleugels van de reusachtige Amerikaanse vliegtuigen, een symbool van de onbenulligheid van de Internationale Controle Commissie en van de neutraliteit van Laos.

(Achter de linies in Noord-Vietnam, pag. 42-45)

GOUD EN OPIUM

Vergeleken met de rest van de wereld is de economie van Laos volkomen knots. Het land heeft niet meer industrie dan enkele sigarettenfabrieken. Er zijn in het zuiden een paar rubberplantages die door Fransen beheerd worden en wat rubber uitvoeren. In normale tijden zou er een overproduktie aan rijst kunnen zijn, die geëxporteerd zou kunnen worden, maar op het ogenblik zijn er 70.000 mannen in het leger en als gevolg daarvan daalt de produktie, zodat er zelfs rijst moet worden ingevoerd. Economisch bezien is er vrijwel niets anders. En toch draagt Laos de kosten van een oorlog. Het gevolg is dat de invoer twintig maal zo groot is als de export.

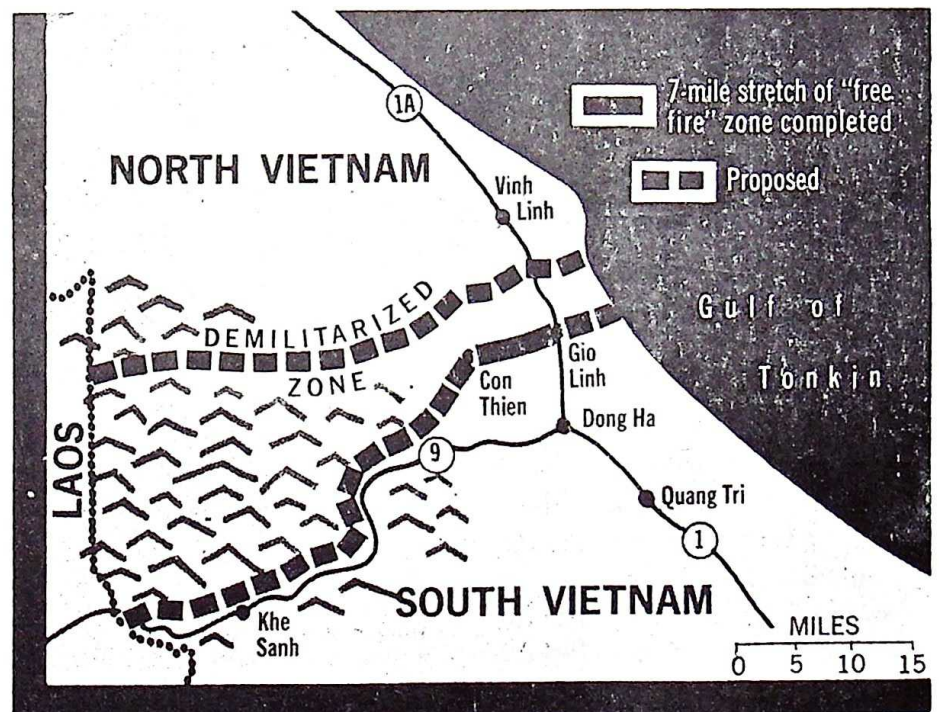
Toen ze inzagen dat de moeilijkheden van Laos hoofdzakelijk door anderen veroorzaakt werden en dat het toch maar een kleine economie is, besloten de Verenigde Staten, Engeland, Frankrijk en Australië, dat de eenvoudigste manier om te helpen was volledige steun te geven aan een Laotiaans valuta-egaliseringsfonds en de handel in buitenlandse valuta volledig vrij te laten. Hierdoor kan Laos zich de luxe permitteren zelfs groenten uit Thailand in te voeren. In een dergelijk land is het natuurlijk moeilijk om aan geld te komen. De meeste mensen willen geen geld. De traditionele oplossing voor degenen die dat wel willen

is de smokkelhandel en de traditionele smokkelwaar is opium, die verbouwd wordt door de stammen in het noorden. De andere manier om aan geld te komen, is de goudsmokkel. Iedereen mag vrijelijk geld invoeren naar Vientiane. De luchtvaartmaatschappijen brengen op het ogenblik 4 of 5 ton per maand van de westerse goudmarkten naar Vientiane. Het goud verlaat het land op legale wijze, het wordt pas smokkelwaar op het moment dat het een ander land wordt binnengebracht. Dat is niet moeilijk. Men mag zelfs legaal (niet meer dan) een kilo goud naar Saigon vervoeren en men kan het daar met winst op de zwarte markt kwijt - na aftrek van een retourtje van f 500, - blijft er dan nog een aardige winst over. De regering in Vientiane houdt de mogelijke vraag naar goud binnen de perken met haar controle van de binnenlandse geldvoorziening, zodat de goudsmokkel zichzelf financiert, voornamelijk met buitenlandse valuta. De regering heft een belasting van 6½ procent op het goud dat het land binnenkomt en dat levert ongeveer de helft van de jaarlijkse inkomsten voor de schatkist.

Met opium ligt de zaak niet zo eenvoudig en enkele generaals, die zeer nauw bij het smokkelen betrokken zijn, plachten gebruik te maken van de goede diensten van vliegtuigen van de Laotiaanse luchtmacht om de smokkelwaar op makkelijk bereikbare plaatsen in buurlanden of op zee te droppen.

(The Economist, 6-8-66)

EEN BARRIERE DOOR LAOS ?

De Amerikanen staan in Vietnam voor een impasse. Volgens Prof. Schurmann (VB II 3) zijn er drie mogelijkheden om deze impasse te doorbreken: invasie van het Noorden, heftige bombardementen van de Noordvietnamese dijken en, als derde mogelijkheid die door de Amerikaanse strategen wordt bestudeerd, de mogelijkheid een barrière te bouwen die Zuid-Vietnam waterdicht van het Noorden zou afsluiten. Een barrière die doorgetrokken zou moeten worden door Laos om enigszins effectief te zijn. Hoe deze barrière in Laos zou moeten lopen, is niet bekend. Bovenstaand kaartje (uit US News and World Report, 12-6-67) toont de, mogelijke, barrière tot aan de Laotiaanse grens.

OVER BLAUWE LUIKEN EN GROENE BARETTEN

Terwijl de buitenlandse diplomaten en de hoge functionarissen de stad Vientiane, zetel van de regering, hadden verlaten om in Luang Prabang koning Savan Vatthana te gaan begroeten enige dagen geleden, vernam men dat er vijf Amerikaanse vliegtuigen door de Pathet Lao (communistiche guerrillastrijders) waren neergehaald in de noordwestelijke provincies, die toch als 'absoluut betrouwbaar' beschouwd waren.

Aan boord bevonden zich de leiders van de USIS, de United States Information Service, voor Laos. Enkele weken eerder had het Koninklijke Laotiaanse leger meer naar het Noorden, 130 man verloren in een gevecht met troepen die als 'Noordvietnamees' werden aangeduid.

In Vientiane doet men of men van deze situatie niets af weet. Prins Souvannah Phouma verklaarde ons in zijn door soldaten bewaakte villa met blauwe luiken, dat hij de situatie onder controle heeft. "Wij beheersen tweederde van het grondgebied en driekwart van de bevolking", zo verzekerde de Laotiaanse leider mij.

Maar de Pathet Lao beheerst de wegen die door de plaatselijke autoriteiten van vijf uur 's avonds tot aan zonsopgang 'gesloten' worden. Het is onmogelijk om Luang Prabang te verlaten zonder het risico te lopen van een aanval en de Pathet Lao was zo vermetel de stad Savannaket in de kerstnacht aan te vallen onder de ogen van de Franse leraren die aan het dansen waren.

De Verenigde Staten die op grond van de Akkoorden van Genève van 1962 hun militair personeel hadden teruggetrokken, zijn in 1964 weer op het toneel verschenen op verzoek van Laos. Ze zijn nu overal in het land.

Verder bestaat er in Laos en in Thailand een luchtmacht waarover men slechts weinig spreekt: de Air America. Haar vliegtuigen zijn voor het grootste deel tweemotorige T 28 toestellen die geen enkele aanduiding van nationaliteit dragen en geen enkel registratienummer. Deze nieuwe luchtpiraten bevoorraden de geheime kampen van de Groene Baretten, de Amerikaanse Special Forces (elite-eenheden met speciale anti-guerrillaopleiding, red. VB) en voeren geheime transportmissies uit.

Lois Evens (L'Express 15-21-5-'67)

BELANGRIJKSTE GEBEURTENISSEN IN LAOS VAN 1954 - 1966

(In Laos staan tegenover elkaar enerzijds de Fransen met de door hen gesteunde eenheden van het Koninkrijk Laos, dat een semi-onafhankelijke status van de Fransen heeft verworven; anderzijds de Pathet Lao, de Laotiaanse onafhankelijkheidsbeweging, gesteund door eenheden van de Vietnamese Vietminh):

1954: 21 juli. Slotverklaring van de conferentie van Genève. De vijandelijkheden in Laos worden gestopt. In de Slotverklaring van Genève wordt kennis genomen van de verklaring van de Laotiaanse regering geen buitenlandse hulp te zullen vragen, noch in de vorm van troepen, noch in de vorm van wapens. Laos zal neutraal zijn (art. 5, Slotverklaring: "De conferentie neemt nota van de verklaringen van de regeringen van Cambodja en van Laos dat zij niet zullen deelnemen in enig verdrag met andere staten als dit verdrag de verplichting inhoudt om deel te nemen in een militair bondgenootschap niet in overeenstemming met het Charter van de Verenigde Naties, of, in het geval van Laos, met de principes van de overeenkomst over het beëindigen van de vijandelijkheden in Laos, of, zolang hun veiligheid niet in gevaar is, op Laotiaans of Cambodjaans grondgebied bases zullen vestigen voor de militaire eenheden van buitenlandse mogendheden.").

De vertegenwoordiger van de USA op de conferentie weigert zich bij deze slotverklaring aan te sluiten. President Eisenhower verklaart dezelfde dag dat de USA niet gebonden zijn door de overeenkomsten van Genève.

8 september. Stichting van de Zuid Oost Aziatische Verdragsorganisatie (SEATO of ZOAVO) tussen de USA en een aantal Zuidoostaziatische landen. In een bij het verdrag horend protocol worden de kernartikelen III en IV (over militaire en economische hulp) o. a. ook van toepassing verklaard op Laos, dat

geen deelgenoot van het Pact is. Directe Amerikaanse interventie in Laos begint (Frans-Amerikaans communiqué van 29 september 1954).

- 1954-1961: In Genève is overeengekomen dat de Pathet Lao zich zal terugtrekken naar de provincies Phong Saly en Sam Neua 'hangende een politieke overeenkomst' tussen de partijen in Laos, die nog moet worden gevonden. De onderhandelingen over deze politieke overeenkomst duren eindeloos en worden door de USA tegengewerkt. Pas op 25 oktober 1957 wordt er overeenstemming bereikt over het opnemen van twee Pathet Lao ministers in de regering (de portefeuille van Schone Kunsten en Godsdienstzaken en die van Planning en Wederopbouw). De samenwerking met de Pathet Lao duurt echter slechts kort. In februari 1959 maakt de rechtse regering van Laos zich los van de Akkoorden van Genève en wordt de steun van de UNO ingeroepen onder het motto van de aanwezigheid van Noordvietnamese troepen in de Pathet Lao provincies. Een UNO-commissie (bestaande uit Tunesië, Argentinië, Japan en Italië) kan echter geen aanwijzingen vinden van de aanwezigheid van Noordvietnamese troepen. In snel tempo volgen steeds andere regeringen zich in Vientiane op. Begin augustus 1960 bezetten de neutralistische (door de Amerikanen getrainde) parachutiststroepen van Kong Le Vientiane. De rechtsen winnen echter voorlopig en Kong Le gaat met de Pathet Lao samenwerken. Samen nemen zij een groot deel van het land in bezit.
- 1962: Er komen nieuwe onderhandelingen tot stand tussen de drie partijen in Laos. In juni 1962 wordt een nationale regering gevormd onder leiding van de neutralist Prins Souvanna Phouma. Op 23 juli 1962 komt een nieuwe conferentie van Genève tot de verklaring van neutraliteit van Laos. Alle buitenlandse troepen dienen zich zo snel mogelijk terug te trekken uit Laos. De Amerikanen trekken 666 man van hun militair personeel terug (van de 1500). De nieuwe neutralistische regering gaat diplomatieke betrekkingen met de Volksrepubliek China aan.
- 1963-1964: De vijandelijkheden beginnen echter spoedig opnieuw. Op 11 april 1963 stelt Oe Thant voor de situatie in Laos opnieuw op internationaal niveau te bespreken. De USA en Engeland weigeren. Het Amerikaanse militair personeel keert terug. April 1964 hebben er opnieuw onderhandelingen plaats tussen de drie Laotiaanse prinses (Prins Boen Oem (rechts), Phouma (neutralistisch), Souvannavong (Pathet Lao)) en men komt in principe tot overeenstemming. Op 19 april 1964 heeft er echter opnieuw een rechtse staatsgreep plaats in Vientiane. De Pathet Lao start op 16 mei 1964 een offensief, samen met overgelopen neutralistische troepen. Prins Souvanna Phouma, die steeds meer de gevangene van rechts is geworden, verzoekt de Amerikanen verkenningsvluchten boven Pathet Lao gebied te gaan uitvoeren. De Amerikanen stemmen daarin toe op voorwaarde dat hun vliegtuigen gewapend mogen zijn. Vanaf juni 1964 bombarderen de Amerikanen Laos. De Frans-Russisch-Chinese suggestie opnieuw op internationaal niveau te onderhandelen wordt door de Amerikanen in juli 1964 verworpen.
- 1965: In januari mislukt een rechtse staatsgreep in Vientiane. De rechtse sterke man Phoumi Nosavan vlucht naar Thailand. In juli worden verkiezingen gehouden onder 15.000 tot 20.000 mensen, voornamelijk officieren, ambtenaren en notabelen. Phouma wint 30 van de 59 zetels. De Neo Lao Hak Sat, de politieke partij van de Pathet Lao, weigert aan de verkiezingen mee te doen. Keesings historisch archief geeft de volgende situatieschets (8-10-66). "De status quo blijft gehandhaafd tussen de drie grote groeperingen - communisten, neutralisten en koningsgezinde conservatieven -; zij houden ieder bepaalde gebieden bezet. De laatsten, ongeveer 65.000 man sterk, hebben de steden aan de Mekong en misschien nog een vierde deel van het land, voornamelijk in het westen, in handen. De 8.000 man neutralistische troepen van Generaal Kong Le zijn geconcentreerd in Vang Vien, tussen de hoofdstad Vientiane en de residentie Luang Prabang en in Muong Soui in de westelijke hoek van de Vlakte der Kruiken. Het overige gebied is in handen van de Pathet Lao, die zijn voornaamste steunpunten heeft in de Vlakte der Kruiken en de provincies Sam Neua en Phong Saly. Hun aantal wordt geschat op 40.000."
- 1966: Hoewel Phouma in januari het Amerikaanse verzoek infanteristen naar Laos te mogen zenden afwijst, wordt in juli bekend dat er 3500 man Amerikaanse 'Special For-

ces' in Laos vechten. De Internationale Controle Commissie voor Laos stelt de aanwezigheid van Noordvietnamese troepen in Laos vast (de Poolse vertegenwoordiger stemt tegen).

De rechtse generaal Thao Ma doet een mislukte poging tot een staatsgreep in Vientiane en vlucht naar Thailand.

De neutralistische generaal Kong Le treedt af als opperbevelhebber van de neutralistische troepen. Kong Le verklaart op 21 november dat hij van zijn post was verwijderd om de integratie van de neutralistische en rechtse troepen doorgang te doen vinden en dat de USA de neutralistische kolonels gesteund hadden, die hem gedwongen hadden zijn commando neer te leggen.

(bronnen: Keesings Historisch Archief, Winkler Prins Jaarboeken 1954-66, Background information relating to Southeast Asia and Vietnam.)

DRUKWERK

Frankering bij
abonnement
Amsterdam

Afz.: Vietnam Bulletin
ASVA
Weesperstraat 51
Amsterdam-4
HOLLAND

H.G.J. Zonnenberg
Postbus 187
UTRECHT 1